

ABONAMENTUL

Pe un an . 34 Cor.

Pe un jum. . 12 "

Pe o lună . 2 "

Strat de Duminică

Pe un an . 4 Cor.

Pentru România și :

străinătate . 10 Cor.

Strat de zi pentru Ro-

mânia și străinătate pe

un an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Deák-Ferenéz utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțumite publice și Loc de-
schis costă fiecare șir 20 fr.
Manuscripte nu se în-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Anul XIII.

NUMĂR POPORAL

Nr. 36

Un obicei rău.

E știut cu cât zel și îndrăzneală guver-
nul și întreg aparatul administrativ al sta-
tului stăruie ca numirea orașelor și a sa-
telor noastre să fie maghiarizate. Corpurile
legiuitoare au votat o lege anume în acea-
sta privință, care oricât de absurdă ar fi
ea, este obligatorie pentru toți cetățenii.
Însă ca și în alte cazuri așa și în acesta,
șovinismul pretinde totdeauna mai mult de-
cât este precizat în legea cea mai radicală
și mai extremă. Legea nu regulează decât
numirea orașelor și satelor în relațiuni *ofi-
ciale*. După ce relațiunile speciale se fac la
noi — iarăși în contra legii — numai în
limba oficială a statului, este de sine înțe-
les că numirea oficială a unui oraș sau a
unui sat se va întrebuița numai atunci
când vorbim sau scriem în limba ungu-
rească.

N'are nici un stat, și prin urmare nici
cel unguresc, puterea de a regula prin lege
gramatica și vocabulariul sau lexiconul unei
limbi. Este o chestiune pur limbistică cum
un popor numește o localitate oarecare,
întocmai precum numește peste tot o ființă
sau un lucru. Nu poate decreta nici un
guvern cum am se zice eu pe românește la
ori ce ființă sau lucru. Așa d. e. decând
ne știm noi, orașului de pe valea Cibiului
i-am zis Sibiu, și tot Sibiu îi zicem și
astăzi. Vine acum guvernul și ne spune că

acest oraș va purta numirea de Nagysze-
ben. Pe noi românii acest decret nu ne
privește, căci el regulează numai pentru limba
oficială maghiară numirea, însă nici decât
pentru limba noastră românească, căci n'are
guvernul aceasta putere. Deci când vorbim
sau scriem ungurește, vom întrebuița și
noi numirea Nagyszeben, care este a lim-
bei ungurești și pentru cazul când ea n'ar
fi oficială.

Este însă o absurditate limbistică a vorbi
s'au a scrie românește și a întrebuița nu-
mirea de Nagyszeben. Cu același drept s'ar
putea înlocui în graiul românesc și alte vo-
cabule românești prin vocabule maghiare.
Situatiunea nu se schimbă nici atunci când
o autoritate oarecare face o publicațiune
oficială în limba română. Dacă aceasta au-
toritate este îndreptățită să întrebuițeze în
relațiunile ei oficiale limba românească, este
obligată să o întrebuițeze așa precum este
ea, și nu-i este permis a o schimonosi prin
înlocuirea de numiri străine, ce nu-i aparțin.

Cu toate aceste vedem cum adeseori au-
toritățile noastre bisericești și școlare întrebui-
țează în textul românesc numiri ma-
ghiare de localități. Pentru ce? Legea nu le
obligă la aceasta. Dar nici ministrul sau
agenții lui nu pot să le oblige, mai întâiu
fiindcă autoritățile noastre bisericești și șco-
lare sunt autonome și nu la dispoziția mi-
nistrului, a doua fiindcă *legea statului nu
cuprinde nici un articol, care ar dispune că
limba românească are să șteargă din lexi-*

conul ei numirile sale de localități. Motive
practice încă nu pot fi validate; din contră
motivele practice ar fi în contra acestei
inovațiuni limbistice absurde. Publicațiunea
românească este destinată pentru români.

Românii cunosc numirea românească a
localității, precum cea maghiară — fie ea
și oficială — este cunoscută numai unei
părți a românilor. Afară de aceste simțul
limbistic se revoltă în contra barbarismelor,
și este un barbarism a pune în text româ-
nesc o numire din o limbă străină.

La Budapesta se cultivă firește aceste
barbarisme sub cuvânt că sunt patriotice.
Dar, Doamne sfinte, câte absurdități nu se
învelesc la Budapesta cu aureola patriotis-
mului? Foile germane din Budapesta au
șters din dicționarul lor toate numirile ger-
mane a localităților, și întrebuițează numai
numiri ungurești. Să nu scăpăm însă din
vedere că în afară de patriotismul fals,
care stăpânește redacțiunile acelor ziare,
scriitorii lor sunt mai ales ovrei, adică
oameni fără națiune, cărora le lipsește orice
simț limbistic. Dincolo de hotarele Unga-
riei însă lumea germană nu vrea să știe
de aceste inovațiuni »patriotice« și conti-
nuă a întrebuița numirile germane ale lo-
calităților. Până și maghiarofilul ziar din
Viena »Neue Freie Presse« se sfiește a
imita pe confrății săi dela noi.

Nu este o coardă șovinistă națională, pe
care am voi noi să o atingem când stăruim
pentru întrebuițarea numirei românești a

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Cântece din popor.

Place-mi mândro să te joc
Să te strâng peste mijloc,
Să-ți sărut gurița dulce,
Dela joc nu m'oi mai duce.

Basuioc mândru 'nehitat*)
Stăi mândro la sărutat,
Ca grăul lu secerat.
Dă-mi guriță pe plăcere,
Că m'oi duce și te-oi cere

Mândră floare de gheorghină
Tu ori mă-ta e de vină?
Dar de vină-i măicuța
Ți-a făcut ochii ca mura
Și obrazii ca și ruja,
Parcă-mi rupe inima;
Ochii tăi is ca-o mureșă
Țucu-ți mândro-a ta guriță,

Vai de mine multe știu
Tot mă mir unde le știu,
Da le țin la mândra 'n sân
Și iau una rând pe rând
Când îmi vine mândra 'n gând.

Floricele roșuțe,
Dragă mi-i mândra băluță,
Colea 'n zi de sărbători,
Când e numai flori și flori.

Culese de Dimițrie Dan, june în Siclău.

*) inchitat = înmănunchiat, chituș = mănunchi.

Cartea și învățătura.

A sosit iarăși vremea, ca toate școlile mari de
pela orașe, precum și cele mici, populare dela
sate, să deschidă larg porțile lor, pentru ca să
primească pe toți tinerii cari se apropie de ele
cu dorul de a se lumina și înțelepți pentru viață.
După două luni de repaos, tinerimea începe iarăși
munca cea mai frumoasă dintre toate, —
munca pentru a se deștepta și a se nobilita în
cugele și simțiri.

Cuvine-se, ca în aceste zile, când *cartea* să dă
iarăși în mâna școlarilor, ca ei să scoată din ea
învățătura de care au lipsă în viață — să ne dăm
samă și de însemnătatea și puterea ce-o are *cartea*
și *învățătura* în lupta vieții și în lupta cu tăiul.
Mulțimea simte că viața este o adevărată luptă,
căci traiul de pe o zi pe alta, neconținut cere
multe lucruri de neîncunjurată nevoie. Mari și
multe sunt lipsurile vieții și cu cât sunt ele mai
neîmpăcate, cu atât e mai crâncenă și lupta cu
traiul.

Se svârcolește bietul om, fără să știe până când,
întăit de singura nădejde de mai bine.

Dacă gândim asupra cursului vieții noastre,
afirmăm că ea este numai o trecere prin valorile pri-
mejdioase ale lumii văzute. Este numai un drum
pentru unii lung și spinos, iar pentru alții scurt și
presărat cu verdeață. Este numai o călătorie când
pe zile senine, când pe zile viforoase.

Când placi la drum, de vrei să te asiguri împo-
triva primejdiiilor ce te pot ajunge — trebuie
să iai cu tine arme. Și oare este drum mai greu
și nesigur, ca drumul vieții până în sfârșit? Fără
îndoială, nu! Dar dacă zicem că viața este o că-

lătorie, atunci putem ști că nici o călătorie nu e
mai nesigură ca viața. De aceea armele cele mai
bune, le cere drumul și traiul vieții.

Ce ar fi de sârmăul marinar, dacă el n'ar avea
un instrument care îi îndreaptă calea unde are să
meargă. Fără acest instrument (busolă) ar umbla
pe întinsul mării purtat de vânturi și de valorile
mării, fără a ști merge acolo unde ar dori. Fără
acel îndreptar el ar umbla ca orbul în pădure.

Arma cea mai bună și aleasă, și îndreptariul,
busola cea mai perfecționată, pentru a conduce
pe om în drumul și traiul vieții este: *învățătura*.
De aceea zice înțeleptul Sirah că: *podoabă de aur
este învățătura și mărgăritar de mare preț*.

Dacă n'ar fi fost om cu învățătură care să
aie busola, atunci marinarul n'ar putea umbla
pe apele mării și foarte multe lucruri prețioase
ale mării ar fi necunoscute și nefolosite de oameni.
Lumea pe zi ce merge înaintează în învățătură,
căci simțește că ea este o putere. Azi fiecare
vede și simțește foloasele ei. Oare trenurile, ma-
șinele de tot felul, de sămănat, cosit, de treierat ș.
a., oare toate acestea nu prin învățătură s'au
făcut?

Dacă lumea n'ar înainta în învățătură, oare am
ști noi că ce e telegraful și telefonul, cari încă
sunt făcute cu puterea științei și a învățăturei,
spre folosul și ușorința omenimei.

Pe lângă toate aceste dovezi mari, o parte în-
semnata a poporului nostru, p'că ar fi asupra
lui băstămul strămoșilor și maranofta diavolului,
— nu vrea să înțeleagă că lipsă mare are de în-
vățătură. Nu odată auzi zicând că »nu putem fi
toți domni«.

loc liatăii, nici nu voim a demonstra contra unurilor, ci apărăm limba noastră contra barbarismelor. Noi avem în această privință aceeași atitudine față cu toate națiunile, și nu numai cu ungurii. La capitala Austriei nu-i zicem nici odată Wien, precum e numirea ei oficială, ci totdeauna Viena. Orașului fruntaș german din Saxonia, unde și noi ne-am adăpat cu știință, nu-i zicem Leipzig, ca toată lumea germană, ci Lipsca; capitalei acestui regat, nu Dresden, ci Dresda, și așa mai departe. Dacă păstrăm numirile noastre românești pentru localități cu desăvârșire străine de noi, să ne lăpădăm de numirile românești ale orașelor și satelor noastre, și de dragul unui șovinism intolerant să le înlocuim cu numiri străine, care pentru urechile noastre au un sunet pocit? Să încercăm limba noastră cu barbarisme, fără ca să existe vre-un motiv cât de cât serios pentru aceasta?

Prin încercarea de a introduce în limba noastră numirile maghiare de localități, sub cuvânt că ele sunt oficiale, mai făptuim încă și alt rău. Cele mai multe localități de pe teritoriul locuit de români poartă numiri originare românești, iar numirea maghiară de regulă este o numire făcută numai în urmă, și în mod măiestrit și silit; adeseori această numire maghiară este o traducere a numirii românești originare, sau o schimonosire a ei. Am putea cita multe sute de exemple în favorul acestui adevăr, dacă n'ar fi el îndeobște cunoscut. Să aruncăm din limba noastră aceste numiri românești istorice pentru a le înlocui cu niște pocituri, alcătuite în pripă de niște biracrați, cari și-au propus a da pentru ochii lumii necunoscătoare o înfățișare unguerească a acestor ținuturi românești? Deprinderea aceasta trebuie combătută cu toată asprimea, și părăsită cu o oră mai curând.

Guvernul și tratatul de comerț cu România. Ziarul »Neue Freie Presse« scrie asupra proiectului de împuternicire a guvernului pentru încheierea tratatelor de comerț cu România și

statele balcanice, — că agrarienii au început să se arate dispuși a admite acest proiect. În acest caz, chestia va depinde numai de poziția guvernului ungar. Probabil însă că acesta va declara că se consideră drept cabinet de tranziție și nu poate lua hotărâri ce depind de viitorul guvern. Acest punct de vedere nu va putea fi menținut multă vreme, fără să aducă mari încurcături în diverse chestii importante.

În conferința vamală ce se va ține săptămâna viitoare, se vor clarifica, probabil, șansele proiectului de împuternicire.

Austria și criza ungară.

(D la corespondentul nostru).

Viena, 15 Septembrie.

Toată lumea politică se ocupă astăzi numai de criza ungară; deși și în politica internă austriacă sunt fapte importante la ordinea zilei, acestea au rămas în urmă față de audiența lui Wekerle la Viena și consiliul de miniștri comuni.

Lucrul nu-i de mirare, de vreme ce e știut că rezolvirea crizei ungare interesează direct Austria, căci este vorba de afaceri comune, cum e banca, chestiile militare, aprobarea de sume pentru acoperirea cheltuielilor ocazionate de anexiunea Bosniei și altele.

În genere, e greu de spus care e părerea cercurilor politice locale asupra crizei. De mult n'a mai avut loc o criză atât de încurcată, al cărei rezultat să nu poată fi nici măcar bănuț dinainte.

Soluțiile cele mai contrare se aud din toate părțile.

Știrea dată mai întâiu de »Tribuna«, că ministrul de instrucție Apponyi își pune toate silințele pentru a deveni prim-ministru a fost confirmată ieri și de »Neues Wiener Tagblatt«, care spunea chiar că sunt multe șanse ca aceste silințe să fie încoronate de succes.

Ziarul »Neues Freie Presse«, al cărei corespondent din Budapesta deși sas, este un partizan fervent al coaliției, a avut ieri un

articol de fond din partea redacției, care arăta idei mai civilizate, recunoscând că situația este foarte încurcată și că soluțiile ce cu atâtă ușurință se preconizează de către cei ce doresc menținerea coaliției nu sunt atât de ușor aplicabile.

Astăzi, »Neue Freie Presse« a apărut cu o știre de senzație. Deși de obicei numele împăratului nu se amestecă în chestii politice, de astă dată ziarul vienez face excepție dela această regulă și publică următoarea destăinuire:

»Era într-o zi de lunie. Monarhul se găsea iar în Viena. Se întorsese din Budapesta unde primise, într-o lungă serie de audiențe pe fruntași politici ungarești ca să audă părerile lor în privința situației extrem de încâlcite.

»În cabinetul de lucru al împăratului se găsea un membru de frunte al coaliției. Conversația dintre împărat și omul politic se referă și de astă dată la penibila situație din Ungaria.

»Vorbea împăratul. El zise:

— Și doară am declarat acelor domni că nici odată n'o să dau învolarea mea pentru despărțirea băncii comune. Am spus-o aceasta, în modul cel mai hotărât și ministrului comerțului, Franz Kosuth. Mai mult! L-am însărcinat să comunice aceasta în mod categoric partidului său. În tot cazul unele organe de publicitate ale agitației pentru chestia băncii par a nu fi luat de loc notă de acest lucru.

Această informație nu face decât să confirme ceea ce se spune în public, că împăratul va pretinde dela corifeii coaliției supunerea absolută.

Ziarul »Zeit« își continuă politica coaliționistă; are astăzi un articol în care atacă vehement pe Lukács și face ironii pe seama lui. Singura soluție posibilă a crizei este rămânerea coaliției la putere și satisfacerea tuturor pretențiilor lor. Aceasta este părerea ziarului »Zeit« și aceasta soluție o dorește din inimă.

E curios că »Die Zeit« îndrăznește să ia o poziție atât de hotărâtoare, câtă vreme nu știe încă cine va fi viitorul prim-ministru. Dacă cu toate blestemele și rugămintele sale, împăratul își va permite să dea guvernul lui Lukács, din ce fonduri se va

Mare neadevăr grăiesc aceia. Mulți ar putea, dar puțin încearcă. Căci acela, care are atâtă cunoștință de carte, ca el singur să poată ajunge să cunoască și să știe, cari sunt datorințele și drepturile sale, în toate straturile vieții, — acela este domn peste sine. Care însă nu cunoaște nici o slovă, acela domn și stăpân nici peste sine însuși nu poate să fie.

Și e foarte dureros că de aceștia sunt prea mulți între românii noștri. Sunt încă și acum prea multe sate, în care vei putea număra pe degele, pe ceice știu scrie și citi. Cătră aceștia zic, acum la începerea anului școlar: dați-vă copiii la școală să învețe, căci nu le puteți da mai mare moștenire ca învățătura. Plugarii se sporesc — holdele însă nu! De aceea fiecare să se nădușcă a-și da pruncii la școală și apoi la meșteșug, ca învățând ceva meserie să poată trăi după ea.

Numai unul dintre copii să rămână la vatră și la plugărie, pentru că dacă vor rămânea toți pruncuși pe moșioara părinților, — nu li-se va ajunge ca să poată trăi din partea lor, pentru că, plugarii se sporesc, holdele însă nu. Dacă numai unul dintre copii ar rămânea la vatră pârîntescă, adică la plugărie, acela sânguindu-se și cruțând ar putea trăi bine din averea moștenită dela părinți —, iar ceilalți copii învățând ceva meșteșug, prin aceia și-ar câștiga o moștenire și mai

frumoasă. Astfel ne-am afla cu plugarii bogați și cu o mulțime de meșteșugari români, încât banii românilor nu s'ar aduna în lăzile străinilor, ci ar ajunge tot în mâni românești.

Pentru aceasta este de lipsă cartea și învățătura, căci ele sunt, arma în traiul vieții, pentru fiecare om.

Un popor, cu cât are mai bune școli și cu cât are mai multă învățătură cu atât trăiește mai ușor și mai bine. Pentru aceasta se plânge neîncetat săteanul nostru, că traiul vieții lui cât e de năcăjit! E năcăjit, amărât și oropsit pentru că el are cele mai slabe și primitive arme pentru câștigarea și apărarea traiului îndestulitor.

Arma cea mai de căpetenie în lupta vieții este arma minții: *învățătura*.

Și doamne, doamne, mulți mai sunt cărora le lipsește aceasta.

Noi românii am putea lua pildă dela alții. Nu prea este sat în care să nu fie jidan și acela ori cât de sărac va fi — el nu-și lasă copiii fără învățătură, ci pe toți li învață. Eu nu cunosc nici un jidan care să nu știe carte și tocmai aceea îi face pe ei de își știu câștiga un trai ușor și bun; ei aproape toți sunt oameni cu învățătură.

În dorul și setea după învățătură ar fi bine dacă am lua pildă dela ei.

Până când vom rămânea nepăsători față de școală și învățătură și până când poporul nu-și va ști scoate lumina din carte, până atunci vom auzi încă multe tânguieli, că traiul vieții este obositor și că lupta cu traiul este grea.

Pentru ce? Pentru că, un om fără învățătură este ca un soldat fără sabie; ca o țarină fără ploaie; ca un car fără roate; ca un scriitor fără condeiu.

Când va răzbi lumina învățăturii și va lumina și înțelepți mințile oamenilor — atunci și traiul se va mai ușura. Cu cât vor ști mai mulți de-ai noștri carte, cu atât va fi mai mare lumina la a cărei raze vor peri tânguielile traiului vieții.

Învățătura, arma vieții, scut de apărare este; ea face pe un popor vrednic de viață.

Vrednici să fim și noi!

Rohani, Septembrie 1909.

Zaharie Moga.

RETAY și BENEDEK,

atelier artistic pentru obiecte bisericești
BUDAPEST, IV. Váci-utca 59.

Mare magazin de tot felul de haine bisericești, prapori, potire, feșnice de altar, lustru, cruci și tot felul de obiecte pentru montarea bisericilor. — Catalog de prețuri și modele trimitem cu plăcere.

În atelierul nostru de sculptură se fac: iconostase complete, altare, tabernacule, amvoane, icoane portative. — Pictare de iconostase și icoane sfinte, pictare de biserică. — Planuri, catalog de prețuri trimitem cu plăcere.

Pe omul nostru expert îi trimitem fără taxă la fața locului, pentru primirea lucrului.

menține »Die Zeit«, după ce l-a atacat atât de vehement pe acesta?

Și ziarul socialist »Arbeiter Zeitung« are astăzi un articol de fond înverșunat contra guvernului coaliției, căreia îi spune multe adevăruri crude. După acest ziar întreg ministerul comun e de partea coaliției. Ministrul de război Schönaich este gata să satisfacă cererile separatiste în armată, numai să i-se asigure urcarea contingentului de recruți și urcarea bugetului.

Contele Aehrenthal e gata să cedeze coaliției, numai să vadă aprobate cheltuielile extraordinare făcute cu dela sine putere cu ocazia anexiunii. În fine Burian vine el însuși din »Maghiaria«, cum zice organul socialist, și aprobă orbește tot ce vreau ungurii. Ca atare încă din lunie s'ar fi aprobat toate cererile coaliției, dacă nu intervenea un factor, care din punctul de vedere al dreptului constituțional nu se poate defini, dar care și exercită influența ori de câte ori e vorba de numit ori de alungat miniștri. Numai lui i-se datorește faptul că coaliția n'a izbutit atunci. Ați înțeles că e vorba de arhiducele moștenitor Francisc Ferdinand, pe care deci și social-democrații îl privesc cu simpatie, cu oate că presa maghiară răspândește mereu asupra lui zvonul că ar fi clerical pasionat.

Și partidul creștin-social se interesează de aproape de mersul crizei. În afară de numeroasele articole publicate în ziarele sale și prin care se condamnă guvernul coaliției, a apărut acum și în corespondența »Austria«, oficioasa partidului, o declarație prin care partidul ia de pe acum poziție contra unei rezolvări în sensul coaliției. Orice guvern austriac poate fi sigur că va fi măturat dacă va aproba cererea ungarilor de a se admite plățile în numerar. De asemenea nici nu poate fi vorba de concesiile militare ce ar fi să se facă maghiarilor. Nu există un guvern austriac în stare să apere asemenea cereri în Reichsrat.

Cum se vede deci, toată lumea se interesează de mersul crizei ungare. Ziua de mâine ne va aduce poate un rezultat hotărâtor.

Răspuns la Scrisoarea din Sătmar.

Dăm loc corespondenței dela vale, după ce în baza informațiilor ce am primit dela locuri competente, ni-se pare că ea se întemeiază pe adevăr. Am primit în chestiune mai multe răspunsuri dela fruntașii atacați în »Scrisoarea din Sătmar«, publicată în numărul 184 al ziarului nostru, din lipsă de spațiu însă reținem pe cel dela vale, ca fiind mai obiectiv și mai concis:

»Ariniștii«, — funcționari și acționari — nu se pot dimiti la flecării și asasinare morale și nu se vor preta nici la lăudăroșii personale, pentru a-și reabilita bunul nume, ce li-s'a atăcat în mod atât de nedemn de »Orădanul« în »Scrisoarea din Sătmar«, apărută în nr. ul 184 al acestui ziar, anul acesta.

Pentru ofense, își vor face ei aiurea și în altă formă, socoteala. Deci de-adreptul și strict la obiect:

În comuna Sănișlău, locuită de români, jidani, unguri și șvabi, nu a fost vorbă, — la adunarea apostrofată de »Orădanul«, — cumcă școala grădărită să se susțină și mai departe ori ba, căci această scumpă moștenire, cu dragoste va fi îngrijită și sprijinită, până nu se va fi stăns și cea din urmă schinteie a deșteptării naționale în sufletul bravului popor din Sănișlău, aprinsă de marele bărbat de jodinioară al plaiurilor Sătmărene, Gavril Lazar de Purcăreț — ci a fost întrebarea, că oare o școală comunală, ori una de stat să se înființeze pentru neamurile străine, cari în adunare prin reprezentanții lor au declarat categoric, că în viitor nu mai voiesc să și susțină școlile confesionale.

»Ariniștii«, ca nu cumva — înființându-se școală comunală pe seama străinilor, — să pună o veșnică sarcină în formă de dare comunală, în căruia bravorii români din Sănișlău: — da și ia-și da, — au ales dintre cele două rele pe cel mai mic — și pe lângă susținerea școlilor noastre românești, — au votat ca pe seama jidovilor, ungarilor, șvabilor, să se înființeze mai bine o școală de stat, decât una comunală!!

Și întreb acum: cari înțelepți dela răsărit ar fi putut proceda mai altfel și mai românește în situația dată?

Obștea ne judece!

Sever Selăgian.

Situația politică.

Proiectul lui Wekerle refuzat.

Audiența de ieri a ministrului președinte Wekerle s'a terminat — după cum anunță »Neue Freie Presse« — fără vre-un rezultat palpabil. Wekerle a cerut în proiectul său concesiile militare, admiterea plăților în numerar și prelungirea privilegiului băncii austro-ungare. Proiectul acesta, după ce nu fusese aprobat nici de membrii kossuthiști ai cabinetului, a fost refuzat și de Majestatea Sa. Cercurile din Viena nu vor nici să audă de concesiile în armată. Admiterea plăților în numerar întâmpină de asemenea o rezistență rigidă. Între asemenea împrejurări guvernului Wekerle nu-i rămâne altă cale, decât să demisioneze.

Demisia guvernului.

Correspondentul nostru din Budapesta ne anunță: Ministrul președinte Wekerle se va înfățișa din nou în audiență la monarhul, Sâmbătă. Cu acest prilej el va duce cu sine demisia întregului guvern. Acestei audiențe îi va premerge Vineri un consiliu de miniștri.

Wekerle a sosit aseară la Budapesta.

Consiliul de miniștri comun.

După audiența primului ministru ungar — ni-se scrie din Viena — a avut loc un nou consiliu de miniștri comun în chestiunea constituției provinciale a Bosniei. Asupra desbaterilor în această chestiune nu s'a făcut nici o destăinuire publicității. Un alt consiliu de miniștri comun va avea loc Sâmbătă, pe când se așteaptă și a doua audiență a lui Wekerle.

Părerile presei vieneze.

Ziarele »Neue Freie Presse« și »Die Zeit«, în edițiile ce ne sosesc azi, scriind despre criza ungară, găsesc că aceasta e mai gravă ca ori și când și că până de prezent nu se arată nici o cale de ieșire din completa nesiguranță. »Die Zeit« spune că în deosebi în jurul chestiunii

băncii se aglomerează stavili de neînvinș. Kossuth persistă neclintit în atitudinea sa pentru banca ungară autonomă, iar Andrassy propune prelungirea privilegiului băncii austro-ungare. După toate semnele divergențele între cei doi miniștri nu se vor putea aplana și acest antagonism ascunde simburile unei crize, al cărei sfârșit nici nu se poate prevedea.

Planul d-lui Sztierényi.

Ziarul »Reichspost« publică azi un plan pe care ziarul din Viena îl primește, cum spune, dela un bărbat politic a cărui judecată e hotărâtoare pentru criză. Iată ce spune:

Conform planului lui Sztierényi înaintat (probabil împăratului) se va forma un minister de tranziție. Guvernul s'ar forma din partidul kossuthist și ar avea în frunte pe Kossuth care invocându-și reumatismul național dirijabil, ar demisiona după 8 zile. Imediat după Kossuth ar veni Apponyi ca prim-ministru și guvernul primește puterea cu următorul program:

1. Reforma electorală în baza pluralității cu două voturi.

2. Înlăturarea chestiei băncii printr'un eventual provizoriu de un an.

3. Dacă în parlament s'ar ivi greutăți, camera se va dizolva și noile alegeri se vor face sub egida kossuthiștilor.

»Reichspost« adaugă următorul comentariu:

Este ciudat faptul că acest plan pervers și nebunesc care nu s'a putut naște decât în caoul unui Sztierényi, a putut fi luat în samă în Viena. Planul e pervers și nebunesc căci el țânțește așezarea unui guvern kossuthist într'un timp când partidul acesta e tocmai bun de înmormântat. De altă parte în fruntea guvernului se pune tocmai acel Apponyi care în Ungaria și în Europa pretutindeni trece drept cel mai puternic reprezentant al politicii de cuceriri ungurești pe terenul dreptului constituțional.

Pluralitatea cu două voturi de asemenea e un experiment primejdios căci servește exclusiv interesele kossuthiste. Micii proprietari înlătură pe intelectuali și în vre o 250 de cercuri el ar da o majoritate kossuthistă și în 250—300 de cercuri nici nu ar putea fi vorba de candidați 67-iști.

Punctul cel mai primejdios al acestui program e însă al treilea. Prin el kossuthiștii vor să capete autoritatea de a dizolva camera încât pe urmă să mai stea alți cinci ani la putere. E un noroc că planul a căzut încă în cel mai recent consiliu de ministrii.

Demisia dlui Wekerle în perspectivă.

»Reichspost« conchide că după căderea acestui plan, deoarece d. Wekerle nici cu planul său nu a obținut începerea plăților la banca austro-ungară și concesiile militare — mai ales în urma atitudinii energice a partidului creștin social va trebui să-și dea demisia.

Centenarul lui Șaguna.

Circular adresat preoțimii din arhidieceză.

Nr. 10393 Pres.

Preaonoraților protopresbiteri și administratori protopresbiterali și onoratei preoțimii din arhidieceza noastră transilvană!

Fiindcă în anul trecut s'a împlinit un secol, sau o sută de ani, dela nașterea fericitului marelui nostru Arhiepiscop și Metropolit Andrei Șaguna, născut în anul 1808 și răposat în Domnul la 1873, congresul nostru național-bisericesc voind a-și manifesta vecinica sa recunoștință și venerațiune pentru multele și marile lui binefaceri în folosul bisericii și al neamului nostru, prin concludul său din 1906 nr. 131, a aflat de bine a dispune sărbarea aniversării centenarului nașterii dănsului, în toate bisericile din metropolia noastră, într'un mod demn de vred-

În atențiunea învățătorilor!

Colecțiunea de **reovizite economice** pentru școalele pop. prețul 50 cor.

Mașina de calculat sistem Takáts, cu globurile acățătoare pentru cl. I. 26 cor. Mașina de calculat mică de mână, sistem Takáts o buc. 16 fil. (catalog de prețuri despre

cele mai noi modele de desemn se trimite gratuit. Premiat la expoziția din Cincibiserici (Pécs) medalie de aur. Se poate comanda la: **Takáts Endre**, învățător de stat în Győr.

nicia lui și de recunoștința noastră, după programul următor:

1. În Dumineca din 4/17 Octombrie anul curent să se sărbaze în toate bisericile din mitropolia noastră parastase solenne pentru odihna sufletului fericitului nostru mare Arhiepiscop, după a căror terminare să se cetească poporului cuvântarea mea panegirică, care vi se va trimite în zilele viitoare.

2. Tot în acea zi să se mai țină și o sărbare școlară pentru a se arăta și tinerimei școlare simțul nostru de recunoștință către fericitul mare Arhiepiscop, pentru număroasele binefaceri închinete bisericii și neamului nostru. Programul celei sărbări o vor combina preoții cu învățătorii după împrejurările locale.

3. În ziua următoare, Luni, va urma la mormântul fericitului, în comuna Rășinari, desvălirea bustului (chipului) său, făcut în peatră de marmură, la care pe lângă deputații congresuali pot participa și alți venerabili ai răposatului.

Implinindu-le acestea cu receruta pietate, se va bucura și sufletul Lui din cer și ne va soli și de acolo, din sfintele locașuri, precum ne a solit și pe pământ, la prea bunul Dumnezeu ajutorul neapărat de lipsă la binele și fericirea noastră.

După cari cu binecuvântarea arhieriei noastre am rămas

Sibiu, 1 Septembrie 1909.

Al vostru de tot binele voitor

Ioan Mețianu m. p.,
arhiepiscop și metropolit.

Lupta pentru biserica națională.

Un nou conflict. Intervenția curiei romane.

Aproape fiecare zi ne aduce câte o nouă știre și o nouă fază în lupta pentru biserică națională. Știrea ziarului »Neue Freie Presse« pe care am primit-o și noi ieri pe telefon e de cea mai mare însemnătate. Dacă ea se adevărește, se dovedește că episcopatul greco-catolic nu stă cu mâinile în sân și își ia hotărârile în serios, cautând a le realiza prin toate mijloacele, mișcând toate pietrele pentru păstrarea drepturilor naționale bisericești. Iată deci cum înțeleg sinceritatea luptei naționale arhieriei noastre: uni prin muncă, stăruință și împlinirea datoriei întregi, iar alții mergând la desvălirea statuii — lui Kossuth.

Se știe că episcopatul nostru unit are legături cu Curia din Roma și posedă o înrăurire hotărâtoare în multe chestiuni bisericești catolice din Ungaria. Dat fiind organizația bisericii catolice care e de un caracter unitar, cu papa dela Roma în frunte, a fost natural ca biserică noastră unită să cute a obține intervenția capului bisericii catolice. Zărele ungurești găsesc prilejul a protesta împotriva unei »ingerințe« externe în afacerile interne ale Ungariei. Aici nu poate fi vorba de o ingerință, căci organizația bisericii catolice acordă papei acest drept de a se interesa și de a apăra interesele bisericești primejduite. În actul de unire din 1699 biserică unită cu Roma a înscris ca un punct cardinal recunoașterea papei ca șef al bisericii. Dacă biserică unită nu ar putea

nici să și adreseze măcar plângerile sale papei, sperând o remediere dela capul bisericii, atunci ce rost ar mai avea întreg actul unirii?

Un nou conflict.

Un ziar unguresc anunță un nou conflict dintre autorități și biserică unită. Biserica liberează, ca și celelalte biserici, fiecărui preot un certificat precum că el este în serviciul activ al bisericii. În baza acestui act preoții sunt scutiți de serviciul militar. Autoritățile, subprefecții, au început să refuze aceste certificate, fiind libere în românește, cerând liberarea lor în ungurește. Afacerea cauzând neplăceri preoților, ei și-au adresat plângerile consistoriului din Blaj care le a răspuns printr-o circulară invitându-i să facă succesiv recurs la comisiunile administrative ale comitatelor și la ministerul honvezimei. I. P. S. Sa mitropolitul Blajului, invocă art. 15 din legea 44 din anul 1868 conform căruia corporațiile și autoritățile bisericești își fixează singure limba de administrație. Art. 23 al aceleiași legi îndrăgitește pe fiecare cetățean ca să și înainteze autorităților toate actele și petițiile în limba sa maternă. Refuzul autorităților de a primi aceste acte e deci ilegal și I. P. S. Sa invită pe preoți ca să facă recurs la forurile superioare.

Aici, evident, avem de a face cu o nouă ilegalitate. Până acuma de 40 și mai bine de ani autoritățile ungurești au primit actele românești și singur faptul a esta adevărat că biserică și preoți noștri au avut acest drept. Dacă autoritățile nu mai vor să-l recunoască, e desigur că sunt hotărâte să înfrângă și acest drept luminos al nostru, întinzând cu un nou pas înainte terenul limbii ungurești.

Declarațiile canonicului dr. Florian Stan.

Intrebat de un ziarist ungur din Oradea mare, canonicul dr. Florian Stan a declarat următoarele despre hotărârile episcopatului unit.

»Episcopatul românesc a constatat în mod neîndoios călcarea legii prin ordonanța lui Apponyi. Religia trebuie predată în limba elevilor, conform legii din 1868. Incercarea lui Apponyi datează din 1906 când el a dat o ordonanță în acest sens, dar episcopatul celor două biserici românești a protestat printr-un memoriu la care ministrul nu a răspuns. Congresul episcopilor a declarat acuma că până nu va primi răspuns la memoriul său din 1906, nu răspunde nici el ordonanței ministrului.

Plângerea clerului românesc din Ungaria către curia papală. Probabilă intervenție a cuiei.

Iată textul știrii din »Neue Freie Presse« pe care ne a semnalat o ieri pe telefon corespondentul nostru din Viena și care a apărut sub titlul de mai sus în ediția de ieri după prânz.

Din Roma ni-se anunță dintr'un izvor special: Intre contele Apponyi și clerul român a izbucnit un conflict, care probabil va avea ca urmare o intervenție a Curiei romane la locurile competente din Viena.

În clerul românesc domnește amărăciunea cea mai mare pentru cea mai nouă ordonanță a ministrului de culte după care *Tatăl nostru* va trebui predat și în limba ungurească. Episcopii români au adresat plângerea lor, care a fost formulată într-o conferință episcopescă sub președinția arhiepiscopului Victor Mihali, către Curia ro-

mană și au amenințat cu trecerea la biserică ortodoxă pentru cazul că nu se va remedia plângerea.

Pentru aceia este probabil că în chestia asta Curia papală va interveni în vre-o formă pe lângă locurile autorizate din Viena.

Informația ziarului din Viena cuprinde două inexactități cu privire la ordonanța ministrului. Cea dintâie exagerază pe când a doua îi micșorează extensiunea. Mai întâi ea nu se referă la toate școlile primare, ci numai la cele ale statului — aici e exagerarea, — și al doilea ea nu cere numai predarea *Tatăl nostru* ci a întregului învățământ religios în cele trei clase superioare și în ungurește.

Cât privește amenințarea cu trecerea la biserică ortodoxă, socotim că e o neînțelegere, I. P. S. Sa mitropolitul Blajului nu va fi amenințat cu trecerea episcopatului unit — acesta nu ne pare probabil — ci va fi atras numai atențiunea Curiei asupra efectului ordonanței maghiarizatoare ca e ar putea ușor provoca printre credincioși o mișcare de trecere la ortodoxie.

De peste hotare.

Junii egipteni.

Când scriem aceste rânduri, trebuie să se fi deschis, la Geneva, al doilea congres al junilor egipteni; iar când ele vor fi sub ochii cetitorilor, probabil că vor fi apărut și amănuntele telegrafice. Știm însă de pe acum ce fel de hotărâri se vor lua în congres, pentru că avem înaintea noastră programul dezbaterilor.

Libertățile politice, relele ocupațiunii, comparația dintre situația Egiptului și a Irlandei, politica engleză în Egipt, atitudinea care se impune față de Anglia, — iată principalele chestiuni care sunt de dezbătut, în ordinea teoretică. Mai sunt însă și altele, de ordin practic. Așa: reaua administrație, participarea armatei de ocupație la contrabandele de hașis, starea școlii politehnice din Cairo, chestiunea învățământului în Egipt, libertatea presei, etc. etc.

Din toate acestea se vede că și în Egipt suflă un vânt de liberare și mai curând sau mai târziu Egiptul își va căpăta autonomia. Negreșit, nici o dată poporul egiptean n'a fost mulțumit de dominațiunea străină. Dar el nu știa cum să și exprime nemulțumirea. Acum tineretul cult, ridicat din rândurile poporului, își pricepe datoria și știe să aleagă și mijloacele prin cari să și-o îndeplinească.

Bine înțeles, stăpânirea nu poate fi mulțumită. Ea face tot posibilul ca să înfrâneze mișcarea. Dar e vorba de o stăpânire englezească, adică civilizată, omenoasă, chiar când pornește persecuții împotriva luptătorilor pentru libertate, e atât de blajină în măsurile ei, încât privity prin prizma altor stăpâniri europene ea ar putea să apară pur și simplu ridicolă. Așa de pildă, a făcut senzație în lunie trecut condamnarea unui redactor al ziarului naționalist *Lewa* la... trei luni închisoare. O asemenea condamnare e atacată fără rezervă, nu e menită să intimideze pe luptători. Din potrivă, ea li aprinde mai tare. De altfel — și acest lucru este iarăși caracteristic — tocmai în Anglia, țara stăpânitoare, se ridică voci numărate împotriva oricărei lovituri aduse libertății presei în Egipt.

Cât despre ziarul »Lewa«, cel care a suferit condamnarea, el își urmează lupta fără nici o șovăire. În ziua în care la Londra a fost executat

FEIWEL LIPOT utodai

Budapest

IX. Ipar utca 4.

Bănci de școală

Mobile de școală

Mobile modernă de blorouri

și fabricare de instrumente gimnastice

Catalog de prețuri gratis și poște franco.

Dhingra, indianul care ucisese pe un înalt funcționar englez, »Lewa« scria, între altele:

»Astăzi dispăre acest suflet care ardea de dragoste pentru neamul său. Astăzi englezii se răz-bună și pofta lor de răzbunare va fi politică. Astăzi versul poetului egiptean va răsună în toată India și va spune că neamul care dorește o viață adevărată trebuie să-și ude pământul cu propriul său sânge, pentru a și vedea visul împlinit«.

»Binecuvântat fii tu, Dhingra, bine cuvântat în întunerecul gropii, în tăcerea mormântului. Bine-cuvântate fie toate clipele în cari se va pomeni numele tău; binecuvântat fii tu, viu sau mort!«

E poate cam exagerată apologia făcută unui ucigaș, când nu s'a dovedit că starea de lucruri din India ar fi atât de rea încât să justifice fapta lui Dhingra — deși o explică. Dar din rândurile citate se vede care e starea spiritelor în Egipt și cu câte greutate are de luptat stăpânirea engleză, după ce obținuse nu de mult o condamnare la trei ani închisoare pentru ziarul »Lewa« nu crede că ar fi nimerit să repete jocul și — n'a făcut un nou proces ziarului în chestiune pentru cele scrise în chestia Dhingra.

Guvernul englez își dă seama că prin persecuții nu se poate împiedeca o mișcare firească; dar și lăsând-o să se desfășoare în voie, o împiedecă și mai puțin.

Viiitorul — și poate cel mai apropiat — ne va aduce deci surprize și în chestia Egiptului. Nu se mai poate înăbuși un neam. Acela care practica o asemenea înăbușire, să-și caute altă me-serie.

Liviu.

Procesul numărului jubilar al „Gazetii“.

Gazeta publică în rezumat actul de acuză îndreptat împotriva d-lor Fr. Hosszu Longin, 62 ani et. Partenie Cosma, 72 ani, etc. Dr. Caius Brediceanu, 30 ani, etc. Dr. Cassiu Maniu, 42 ani, etc. Gheorghe Simu, 47 ani, etc. pe baza §-lui 172, alineat 2, pentru agitație prin presă, săvârșită cu articolele publicate în numărul jubilar al »ziarului de limbă valahă« din Brașov, »Gazeta Transilvaniei«, prin cari articole agită »naționalitatea de limbă valahă« a țării, în contra naționalității maghiare ca rasă.

Pasagiile incriminate sunt următoarele:

1. În articolul lui Francisc Hosszu Longin, la pag. 59:

»Un ziar, aproape singurul organ de publicitate la un popor de secol apăsător și persecutat...«

2. În articolul lui Partenie Cosma la pag. 66:

»Dar să nu crează asupritorii că acest popor va fi tot atât de blăjin și loial și după ce îl vor lipsi de biserică și de școală sa, lipsindu-l prin asta de Dumnezeu și de limba sa...«

3. Din articolul lui Dr. C. Brediceanu la pag. 76:

»Dar nu numai chestia limbei e cea care ne desparte de detentorii puterii statului — oricum s'ar numi partidele din cari fac parte, căci față de noi una sunt ei — dar toată mișcarea și efortarea noastră spre cultură și întărire națională e timbrată de un atac contra statului (biserică, institute de ban), societăți muzicale etc.)...« »În Ungaria supremația de rasă a înlocuit supremația de clasă de naștere...«

4. Din articolul lui Cassiu Maniu la pag. 89, 90:

»...În nici un alt popor nu găsim atâtea spontaneitate câtă s'a manifestat la toate mișcările mari din istoria neamului românesc. Nu găsim la alt popor acea jefire de sine pentru binele obștei, ca la cel românesc, la 1848, în revoluțiunea lui Horia, a lui Tudor Vladimirescu împreună cu acea extraordinară spontaneitate... Și trebuie să știe dușmanii neamului... Un apel în în timpuri grele la poporul nostru ne-a dus totdeauna la izbândă...«

Din articolul lui G. Simu la pag. 107:

»Standardul tău e zdrențuit
De fulgere dușmane,
Pe piept deco- Ți-au aninat
Străinii multe rane!«

Față de Victor Brăncuș și Dr. Aurel Mureșianu sistează acuza.

Motivare.

Ziarul »Gazeta« a publicat un număr jubilar... În acest număr, cele publicate pe paginile 1, 8, 12, 14, 16, 28, 29, 47, 56, 59, 66, 77, 89, 90, 107, 125, 126, 129, arată maghiarimea ca și pe o asupritoare și dușmană neînduplecată a naționalității de limbă valahă din țară, și astfel cuprinsul a celorlalte este potrivit ca să deștepte ura naționalității valahă din țară, în contra maghiarimei, ca o naționalitate în sens de rasă. După datele investigației autorii publicațiilor sunt domnii etc. În cursul investigației inculpații au recunoscut etc. Fiindcă pasagele citate au fost publicate într-un ziar cotidian, va să zică prin tipar, deci conform §-lui 171 l. p. etc., fiindcă, în virtutea articolului de lege XVIII. 148, §. 13, responsabili sunt, în calitate de autori... fiindcă, în sfârșit, cuprinsul fiecărei publicații este de natură de a deștepta ura naționalistă, deci se califică conform §. 172 a. 2. l. p. ridicarea acuzei față de numiții inculpați este motivată. Față de Victor Brăncuș și Dr. Aurel Mureșianu... am sistat acuza... deoarece autorii s'au găsit și au primit răspunderea... Dr. Aurel Mureșianu, în cursul investigației, cum arată sub A. l. a decedat.

Târgul-Mureșului, 10 Aug. 1909.

procuror regesc.
D. Udvarhelyi.

Actul acesta vorbește mai convingător decât orice pledoarie a noastră.

Descoperirea polului Nord.

Dintre exploratorii polului nord singur Peary a declarat, că polul nord a fost ocupat pentru Statele-Unite și a și înștiințat telegrafic despre aceasta pe președintele Taft, în numele căruia ocupase teritoriul. Mulți însă dintre specialiștii dreptului constituțional s'au întrebat, legală a fost oare ocuparea lui Peary în numele uniunii americane. Redactorul ziarului »Temp« dă acestei încurcături următoarea deslegare: Dacă de fapt polul nord e uscat, atunci va proceda cu el întocmai ca cu un bun fără stăpân, *res nullius*. Dreptul internațional însă are puncte precise încât privesc astfel de proprietăți. Peary însă zice că el nu a găsit straturile anumite de zăpadă, cari te-ar lăsa să presupui că sub ele e scoartă de pământ, ci din contră a constatat cu ajutorul aparatelor că la adâncime de 1500 m., sub gheață e încă apă și apa ca atare e avere publică dela folosirea căreia nu poți opri pe nimeni. În corpul dreptului internațional e prevăzut și pământul și marea, nu însă gheața și la polul nord nu găsești nici mare, nici uscat căci totul e prefăcut în gheață.

Admitem însă cazul că la pol ar fi pământ. Atunci n'ar fi de ajuns o simplă declarație a lui Peary pentru a-l face proprietatea Americii. Un stat poate să-și câștige suveranitatea asupra unui pământ fără stăpân (*Calvo*) dacă îl ea în posesiunea lui. Luarea în posesiune însă trebuia să se întâmple efectiv, prin formarea de administrație, și crearea diferitelor ramuri de industrie și comerț, căci arborarea unui drapel e prea puțin pentru aceasta. Ziariștii englezi, danezi și americani au început o adevărată luptă pentru proprietatea polului care va fi rezervată acelei națiuni, care va îndrăzni să și trimită acolo un reprezentant să-și apere fără întrerupere, — interesele în pustietatea mării ghețoase.

Cu mult mai interesantă decât discuția specialiștilor dreptului internațional e însă discuția științifică deschisă de geologii, cari fiecare doresc să scoată la iveală meritul celor doi exploratori. Atacurile îndreptate de Peary contra lui Cook nu s'au adevărit. Insuși Peary își atacă adversarul

pentru greșeli de cari suferă el însuși. Anume zice că Cook a înaintat spre pol, în direcțiune vestică făcând 28 kilometri la zi, ceea ce-i cu totul exclus, căci în expediția sa din 1906, el, pe lângă toată bunăvoința abia a putut face jumătate pe atât.

Peary uită însă că expediția ultimă a făcut-o aproape cu aceeași celeritate și că cele susținute de el sunt tot așa de puțin plauzibile, întocmai ca cele susținute de Cook, căci n'a avut cu el pe nime, care l'ar fi putut controla. Chiar la întoarcerea după cum am amintit într-un număr trecut, până la capul Columbia a făcut abia 17 zile.

Trebuie să recunoaștem că expediția lui Peary a fost făcută în împrejurări cu mult mai favorabile și drumul său chiar a fost aproape cu 200 km. mai scurt ca al lui Peary. Ca ajutor avea o corabie care merita toată încrederea și apoi în întreg decursul drumului până la pol, la fiecare grad de latitudine-i lăsa oameni, cari să-i înlesnească întoarcerea. În genere Peary a avut cu mult mai bune accesorii pentru expediție ca Cook, despre care nu se știe dacă din New York era hotărât să ajungă la pol, sau numai în decursul drumului s'a decis pentru aceasta. Soarta discuției acestea se va decide numai atunci, când Cook își va publica în volum însemnările și cele 400 fotografii ca i spune că le-a adus dela pol.

E adevărat că e cam dubioasă această afirmare a lui Cook, căci fără să vrei te întrebi: De ce și a trimis el aceste date direct la New York și nu s'a folosit de ele la conferința sa din Copenhaga. Fasiunilor celor doi eschimoși cari au însoțit pe Cook nu li se poate da nici o însemnătate, mai ales că aceștia abia peste un an ar putea fi regăsiți. În orice caz descoperirile celor doi exploratori au mare însemnătate oricum ar fi ele, pentru lumea științifică, păcat că cei doi bărbați, robiți de micile patimi, s'au datat la o acțiune așa de compromițătoare pentru amândoi.

In chestia vilei Livia.

Rudaria, în 31 August v. 1909.

Domnule Redactor!

În nrul 179 al »Tribunei« mă găsesc amestecat, fără vină și fără drept, într-o corespondență a ex-preotului T. Cîmpian, care cere desmințire. N'am avut nici cît răgaz să o dau pînă astăzi. Acum însă vă rog să binevoiți a-i face loc în prețutul nostru jurnal, nu atât în interesul afacerii cu vila dela Mehadia, în care n'am avut absolut nici un rol, ci pentru că să nu se dea loc la bănuiele asupra vre-unor relații ce ar avea cu corespondentul, și mai ales pentru că nu pot suferi să fie atinse pe nedrept sentimentele mele de profund respect și înaltă considerațiune ce păstrez distinsei persoane cu care am fost pus în legătură în corespondența din chestiune.

D. Cîmpian zice despre mine că, întâlnindu-mă prin București, mi-a împărtășit afacerea cu vila Livia, pentru a cărei cumpărare »pe seama vre-unui prinț român« umblă, și spunându-mi eu că sunt cunoscut personal cu d. Kalinderu, m'a »rugat să intervin pe lângă d-sa a aproba propunerea« sa, a d-lui Cîmpian.

Aceasta nu e adevărat. N'am fost și nu voi fi nici odată samsarul nimărui, în nici un fel de afacere. Cu atât mai puțin puteam să primesc a fi samsarul dlui Cîmpianu, dat fiind trecutul d-sale. Constat altfel că d-sa a avut bunul simț să nu enteze a-mi cere intervenția, măsurînd just distanța morală ce ne desparte. Și mă mir cum cutează acum să afirme că m'ar fi rugat pentru aceasta. De altă parte distanța între mine și domnul Kalinderu, după stare, e așa de mare încît, pentru orice om cu bună judecată, ideea unei intervenții va părea curată nărozie. Relațiunile dintre mine și d. Kalinderu sunt de notă pur literară. Prețuiesc foarte mult nu numai enorma d-sale activitate practică, ci și pe cea desfășurată pe terenul literelor. Și întors. D-sa a arătat totdeauna interes și față de neînsemnata mea activitate în ogorul istoriei noastre. În afară de aceasta nu există și nu pot să existe alte legături între noi decît acelea urzite de sentimentele de grațitudine ale premiului cu »Marele Premiu Năsturel« față de președintele de atunci al Academiei Române.

E drept. d. Cîmpian nu zice că eu i-aș fi făgăduit intervenția mea, ci numai că m'a rugat a interveni. Dar cetitorul ușor poate rămînea cu impresia aceasta.

Iosef Müller & Comp., Mediaș-Medgyes. Birou tehnic și întreprindere de zidit pentru zidire de beton și beton de fier; depozit de lucrări de ciment.

Primește și pregătește tot felul de construcțiuni de beton de fier: așezarea de padimente fără închieturi, depozit stabil de țigle pentru acoperit din ciment, barere pentru trepte, plăci de ciment, și pietrii-beton pentru fântâni.

Și mai ales oricine e gata a crede, după țesătura stilistică a corespondentului, în cine știe ce relații intime ce aș avea eu cu el. De aceea, și acum și în interesul afacerii, dacă ar mai fi nevoie de asta sunt dator să dau unele lămuriri.

Înainte de Paști, anul ăsta, preoții din cercul electoral preotesc al Almăjului aveau să aleagă, în Bozovici, un deputat pentru sinodul eparchial din Caransebeș. Grijă ca vecinii mei să nu facă vre-o greșală ispitindu-se a alege vre-un Burdist, m'a făcut să mă prezint și eu în casina română de acolo în mijlocul preoților. Și înainte de alegere am și stăruit pe lângă preoți pentru alegerea unui naționalist. Acolo era și ex-preotul Cîmpian. Când preoții au trecut la actul alegerii însuși, eu, am trecut într-o cameră de alături a restaurantului acestuia românesc. Aici, din lipsă de spațiu, m'am pomenit stînd la aceeaș masă cu ex-părintele Cîmpian. Nu vorbisem cu el de pe la anul 1895, dinainte de a fi intrat în temniță. Și pînă atunci vom fi vorbit poate de 2—3 ori, ca vecini ce suntem cu satul. D. Cîmpian a profitat de ocazie pentru a-mi da o dovadă de naționalismul d-sale. Doar pe chestia asta fusese discuția înainte de a ne găsi față în față. Și a început a-mi povesti, cum dînsul care și-a cîștigat dreptul de cumpărător al vilei «Livia» dela Băile erculane, a făcut ofertă d-lui Kalinderu să o cumpere pentru un prînz, insistînd asupra însemnății naționale a acestui plan.

Și mi-a arătat și o scrisoare răspuns dela Domeniile Coroanei, de cîteva rînduri. Nu-mi mai aduc aminte de cuprins, nici dacă iscălitura d-lui Kalinderu era autografă, sau era de mîna secretarului. Eu am ascultat în tăcere. E posibil să fi zis chiar, neputînd brusca omul cînd vrea să-mi dea probe de naționalism, «frumos plan». Dar încăodată repet: nici dînsul nu mi-a cerut intervenția, nici eu nu i-am oferit-o. Știu apoi că am rămas uimit de ușurința cu care un om de astfel de afaceri cum a învîrtit d. Cîmpian, s'a slobozit a-mi spune mie, unui om cu care n'avea nici o prietenie, oarecum în paranteză: «Știi, cîștig și eu vre-o 20.000 din această afacere», explicîndu-mi că dînsul are «dreptul de opțiune», pentru suma de 70 de mii de coroane, și Domeniilor a oferit pentru 100 de mii. Asupra restului de 10 mii nu m'a informat.

După aceea ni-am întîlnit prin București, prin Aprilie, pare-mi-se, pe calea Victoriei. Fiindcă s'a oprit în loc l'am întrebat: «Cum e cu afacerea, cred că pentru aceea ai venit?» Mi-a răspuns că «da, merge bine. Se va face», mai spunîndu-mi de d. X. și Y. cu care s'a mai pus în legătură.

Atîta tot. Va înțelege ori cine de aci și se va mira împreună cu mine, cum am putut ajunge în corespondența d-lui Cîmpian, unde n'aveam nici un loc. Primiți, Vă rog, d-le redactor, cele mai bune încredințări.

Dr. Ion Sîrbu.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 16 Septembrie n. 1909.

— **Dări de seamă.** Deputații Dr. A. Vlad și Dr. N. Șerban își vor ținea dările de seamă Duminecă în 19 l. c. Cel dintîiu la Cib, al doilea la Făgăraș.

— **Noi nu ni s'vînduți.** «Viitorul» primește interesantul comunicat dela vale:

Zilele acestea deputatul guvernamental din parlamentul ungar, Burdea a făcut un turneu prin cercul Almăjului. Autoritățile ungurești i au pregătit o primire din cele mai strălucite. Cu cîteva zile mai înainte de sosirea renegatului de putat prin comune primarii și notarii luaseră măsuri ca poporul să i iasă înainte în haine de sărbătoare și să-l primească cu cântece și cu urale.

Ora sosirii lui Burdea în comuna Bozovici se apropia. Dar țărani români, cari au înțeles intențiunile vînzătorului de neam, cu toate stăruințele autorităților nu voiau să i iasă întrîntâmpinare. Cu chiu cu vai s'au găsit totuși câțiva cari au cedat.

Burdea intră în comună. La un semn dat toți țărani trebuiau să strige: «Să trăiască!» Semnul se dădu. Bănățenii însă nici gînd n'aveau să strige.

— Măi oameni, dar strigați să trăiască Burdea, se adresă către ei notarul Lukici!

— Ba să trăim noi, de ce să trăiască Burdea. Să trăim noi că ni s'români drepti. Noi nu ni s'vînduți ungurilor. Meargă la unguri să-i strige ei să trăiască, răspunseră țărani.

Și zicînd acestea se împrăștiau pe la casele lor, lăsînd pe primar și pe notar să primească singuri pe acela care a crescut ca cea mai veninoasă buruiiană în grădina generalului Doda.

— **Școala germană din Budapesta.** «Frankfurter Zeitung» protestează împotriva șovinistilor unguri, cari cer ministrului în drept să închiză școala germanilor, cari nu sunt supuși unguri și stau numai vremelnic în Budapesta. O învinuie că e în slujba pangermanismului.

Ziarul german zice că în acest fapt e dovadă pipăită că Ungurii vor să maghiarizeze cu de-a sila naționalitățile nemaghiare. Se miră cum nu-și dau seamă că, fără sprijinul Germanilor, i-ar îneca puhoiul slav.

— **Mizerii ungurești.** Citim în «Voința Națională»: Alaltăeri, un grup de funcționari ai ministerului de interne, însoțit de câțiva funcționari administrativi din Gorj, au făcut, în patru trăsuri, prin trecătoarea Păiuș, defileul Lainici, o excursiune la Petroșani. La reîntoarcere, excursioniștii, deși aveau bilete de liberă trecere în bună regulă, au fost opriți la Păiuș, punctul Polatiște, de poliștii unguri, pentru faptul că o trăsură ar fi călcat două rațe, cari au fost omorâte, și ca atare rațele trebuiesc plătite. Excursioniștii s'au oferit imediat să acorde despăgubirea cerută.

Dar ce sumă credeți că au cerut poliștii? Nici mai mult, nici mai puțin de 10 cor! După socotelele noastre, deci, două rațe... ungurești, fac 10 lei 60 bani.

Văzînd această șicană idioată, funcționarii au protestat și au cerut să telegrafizeze poliției românești, ca să arate că deși au bilete de trecere, sunt opriți la frontieră. Văzînd că gluma se îngroașă, un polișt ungur a venit mai tîrziu cu un fel de bilețel, natural fabricat, prin care femeia ale cărei rațe fuseră ucise; renunță la despăgubire, fiindcă i-au fost plătite de alții. Dar funcționarii au fost ținuți la graniță o oră și jumătate.

— **Al șaselea simț al omului!** La congresul de psihologie din Geneva, ținut de curînd, Dr. Cornez a făcut comunicări interesante despre un al șaselea simț al omului: «simțul locului». Experiențele le-a făcut cu un vînzător negru din Sahara. Acest om putea spune, cu precizie direcțiunea locului de unde pornise, putînduse orienta în orice timp. E curios că acest african are o inteligență foarte mărginită; chiar în satul lui trecea de un om simplu. Sunt puțini oameni, printre africani, cari să aibă «simțul locului» atît de dezvoltat; negustorii nu îndrăznesc nici-odată să călătorească singuri, ci numai în caravane, temîndu-se să nu rătăcească.

Cornez mai adaugă, că negrul de care e vorba, nu privește nici la stele cînd caută direcția. El nu-și poate explica facultatea cu care e înzestrat, simte numai că o are.

— **Sfințirea casei bisericești în Toracu mare.** Din Toracul mare ni-se scrie: Duminecă la 4 l. c. s'a sfințit casa bisericească din loc în prezența unui public număros. Această zidire s'a făcut la stăruința părintelui Niță Popescu din jertfa credincioșilor adusă la altarul sf. biserici cu scopul de a servi ca școală. Actul sfințirii l au săvîrșit ambii preoți locali cu pompă sărbătorească; cu acest prilej servindu-se și începutul anului școlar, părintele Popescu în cuvînte bine simțite s'a adresat poporului, care, tocmai în timpul cel mai primejdios pentru noi români, a înțeles glasul păstorului credincios și a rădicat aceea zidire de model, care va servi ca local de învățămînt pe tot timpul, cît școala dintrînsa își va păstra caracterul confesional; îndeamnă apoi copiii la iubirea de carte și la cercetarea regulată a prelegerilor, căci numai așa vor putea fi bărbați luminați și fi buni ai neamului românesc.

Socotim că-i datoriei noastre ca să mulțămim părintelui Popescu pentru zelul și dragostea, ce o arată pentru așezămintele noastre culturale și îndeosebi pentru atențiunea, ce o dă școlai, căci în timp scurt de 3 ani, cu adevărată abnegațiune a mijlocit urcarea salariilor învățătoresți în înțelesul legii încă cu începutul anului 1907, s'a îngrijit apoi de repararea școalelor și provederea lor cu recvizitele necesare, iar acum în urmă a

ostent și a stăruit dinadins pentru zidirea casei amintite, deoarece a constatat acel lucru fără de înțeles, că comuna bis. 18 ani de-a rîndul a plătit chirii mari pentru școală și la sfîrșit s'a ales tot fără ea, a venit deci cu ideea, ca să se zidească o casă bisericească cu scop de școală, prin ce poporul a scăpat de no ă sarcini și a devenit scutit de eventualitatea, ca prin pierderea școlilor confesionale aceea zidire să treacă în mîni străine.

Să dea D-zeu, ca părintele Popescu să și poată manifesta pînă în sfîrșit alipirea către biserică și școală neturburat de patimile oamenilor, și sperăm că atunci comuna noastră va da înainte în spirit bun și românesc. *Un credincios.*

— **Creștinii în Turcia.** «Șeihiul-Islamul, Salibei, a dat nu de mult o scrisoare pastorală îndemnînd pe mahomedani să trăiască în bună înțelegere cu creștinii. Arată că poporul trebuie să jure credință califului, dacă și acesta îi jură. Răspunderea pentru mersul treburilor obștești se împarte între calif și norod. Norodul are drept de a priveghia faptele califului. Dar nu de a dreptul, fiecare ins, ci prin aleși. Constituția și parlamentul este, prin urmare, neapărat de nevoie după legea șerlatului.

Nemusulmanii fac și ei parte din popor, deci au și ei drept să privegheze faptele califului prin aleșii lor în parlament.

Economie.

Plata de bucate din Aradul-nou.

14 Septembrie 1909.

S'a vîndut azi:

grâu 1500 mm. . .	13—13.30
cucuruz 200 mm. . .	7.10—7.20
orz 100 mm. . . .	6.70—6.80
ovăș 300 mm. . . .	6.80—6.90
secară 300 mm. . .	8.90—9—

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 k'g.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

[Budapesta, 14 Septembrie 1909.

Prețul cerealelor după 100 klgr. a fost următorul

Griș nou	
De Tisa — — — —	28 K. 35—28 K. 70 fl.
Din comitatul Albei — —	28 » 15—28 » 60 »
De Pesta — — — —	28 » 45—28 » 80 »

Poșta Redacției.

M. P., Vășcău. Dări de seamă și mulțămite publice publicăm numai la partea taxabilă a ziarului. Salutări.

I. V. B., Petridul de jos. Acelaș răspuns

Poșta administrației.

Ilrs. Prețul publicării e 6 cor.

A. B. Trebuie să aibă școală.

Gligor Popescu și Moise Neda. Am primit dela ambii 2 cor. abonament pînă la finea anului 1909.

Inițiu Petrovici, Cerna. Am primit 4 cor. abonament pe anul întreg 1909.

N. Anușoara, G. Muțiu și M. Buda, Șiria. Am primit dela toți câte 2 coroane abonament pînă la finea anului 1909.

Constantin Șiclovan, Șeitin. Am primit 4 cor. abonament.

Toma Pinteau, Gașa. Am primit 4 cor. abonament pe anul întreg 1909.

Trifu Ruian, Săcusig. Am primit 4 cor. abonament pe 1909 întreg.

Iosif Tima, Felnac. Am primit 2 cor. abonament pînă la finea anului 1909.

Pavel Trif, Musca. Abonamentul D tale e plătit pînă la finea anului.

Ștefan Honaie, Brazova. Am primit 4 cor. abonament pe anul întreg 1909.

Ioan Păvan, Soceni. Am primit 2 cor. abonament pînă la 1 Oct. 1909.

Nic. Șis, Radna. Ai dreptate.

Redactor responsabil Iuliu Giurgiu.

«Tribuna» Institut tipografic, Nichin și com.

Anunț.

În comitatul Aradului sunt de dat în arândă 800 jughăre de pământ, pășune. Din care 300 jughăre sunt foarte acomodate pentru birci și 500 jughăre pentru oi. Doritorii de a-l arândă să se adreseze la Administrația ziarului „Tribuna” Arad.

„ȘOIMUL”

Institut de credit și economii societate pe acțiuni în Murăș-Uioara.

Concurs

pentru ocuparea postului de contabil la nou înființatul institut de credit și de economii „ȘOIMUL”, societ. pe acțiuni în Marosujvár, să deschide prin aceasta concurs cu termen până la 30 Septembrie a. c. Ceice voiesc a ocupa acest post, pentru care în anul prim să stabilească un salariu de cor. 2000 și tantiema statutară, au să dovedească:

- a) că au absolvat vre-o școală comercială medie sau superioară;
- b) că au praxă în afaceri de bancă;
- c) că posedă în vorbire și scriere cel puțin limba română și maghiară.

După praxă de un an, având purtare bună și dovedind aptitudini corespunzătoare, cel ales va putea fi numit definitiv, când apoi să va sistematiza din nou salariul, grădișile și banii de cuartir.

Cererile instruite cu cele de lipsă au să fie înaintate sub scrisorului în Orăștie-Szászváros. Orăștie, în 10 Septembrie 1909.

N. Vlad

farmacist, președintele direcțiunii inst. de credit și economii „Șoimul” societate pe acțiuni, Marosujvár.

ANUNT.

Adu: la cunoștința Onor. public românesc, că am de vândut dela 50 litre în sus, **vin foarte bun**, din următoarele soiuri:

- Vin bătrân din 1907 litra cu 48 fl.
  - Vin Risling din 1908 litra cu 45 fl.
  - Vin Risling și Rouse litra cu 42 fl.
  - Vin Risling și Mustafer mestecat cu 40 fl.
- Dela 10 Oct. încolo voi avea de vândut și **must și vin nou**.

În caz de lipsă împrumut și butoaie.

Cu stimă:

Petru Bence,

proprietar de vii, Șiria (Vilagos).

Medic român în Carlsbad.

Dr. Enea Nicola

dela facultatea din Viena consultează în **Carlsbad** „Haus Amethyst”.

ANUNT.**Un candidat de avocat**

cu praxă

află aplicare din 1 Octombrie a. c. în cancelaria avocatului **dr. Nicolae Pognár** Élesd (comit. Bihor).

Celce dorește a avea

RACHIE

==== ieftină, ====

FĂRĂ CĂZAN

acela să-și procure dela comerciantul

Radovan Popovits, Ujvidék 83.

==== CARTEA ====

din care poate învăța cum să facă toate rachurile și cum manipularea vinurilor.

Prețul acestei cărți e 6 cor.

Tot așa vând materialul necesar cu praf cu tot
Prețul pentru 100 litre 8 cor.

Anunț.

Pământ arător pentru 30 de familii e de dat spre folosință, cu câștig de jumătate (în parte). Fiecare arăndaș poate să-și zidească și locuință din văiug. Se poate lua în folosință pe 1—2 ani de probă și și pe 10—15 ani.

Doritorii de a lua în folosință acest pământ să se adreseze pentru informații la Administrația ziarului „Tribuna” în Arad, strada Deák Ferencz 20.

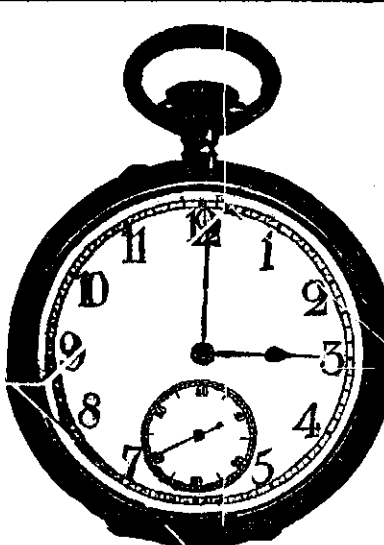
Un „COMMIS” român

Intelligent cu dexteritate deplină în branșa **băcăniă și delicatose**, cu cunoștința perfectă și a limbilor germane și maghiare — se angajează imediat sub condițiuni favorabile la firma

N. Onițiu,
băcănie și delicatose
Sibiu (Nagyszeben).

ANUNT.

Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia agricolă românească „**Mugurul**” însoțire economică comercială în Elisabetopol (Erzsébet város) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile precum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea de instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturii.

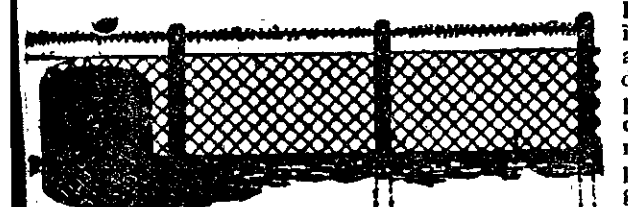
Cele mai bune
orologe
— cele mai solide și cele mai după modă —
juvaericele
atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă che-
zăsie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință în
întreagă Ungaria
BRAUSWETTER JÁVOS
orologier Szeged.
Se trimite CATALOGUE cu 2000 chipuri
gratuit și franco.
Correspondență în limba germană, maghiară și franceză.

Fischer Testvérek

regăituri de împletitură de sîrmă, țesătură, fir de
— oțel, coardă pentru paturi și de site —

ARAD

Magazin: József főherceg-utca 8. — Atelier: Kossuth utca 45.
Telefon pentru oraș și comitat 157.

Recomandă diferite garduri, împletituri de sîrmă, cari sunt acomodate pentru îngrădire de grădini, parcuri, curți și păduri zoologice. Ciururi cu cadre de fier pentru pământ, pietriș și cărbuni de piatră, pentru zidiri, mine și grădini etc. Gratii pentru pivnițe și pentru ferestre. Împletituri valoroase și rotunde. Orice țesături de sîrmă, de fier, aramă, din fir obdus cu coșitor și cu zinc, pe cari le avem în magazin pentru mori, fabrici și pentru scopuri economice. Împletituri pentru stucatură sistem Raltz, fir spinos și ștergător de picioare. — Catalog de prețuri se trimite gratuit și francat.

— Nu e permis —
să lipsească din nici o casă românească „GRAMOFONUL”, care înveselește toată casa. Is-
vorul cel mai ieftin de a pro-
cura e **marele comerciant**
de mașini de vorbit pentru
— Ungaria și România. —
Toth József
SZEGED, Könyök utca 3 szám.
Se vinde cu condiții de plată în rate. Pe lângă garanție.
Au sosit înregistrări noi românești, cântări și muzică cu forță
naturală. — Prețul curent se trimite gratuit. — Se caută contra vânzători
— Correspondența se face în limba maghiară, germană și franceză. —

Cornel N. Demeter, apotecar, Szászváros.

Pentru economii!

„Peronospin” mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporiei, la stropirea viilor. Nedestăruat cu mult mai bun și mai ieftin este în folosință „Peronospin”-ul, decât peatra vânăta. Cu „Peronospin”-ul stropind via, 1 hectolitru vine la 50 fil., pe când cu peatra vânăta 1 cor. 60 fil., fiind peatra vânăta astăzi foarte scumpă. Ca înștecăre proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul „Peronospin” dau favorul acela că deja la comanda de 10 pachete trimite francat.

Prin întrebuințarea „Peronospin”-ului, via va fi hotărât mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase și astfel roada de vin mai bogată. Experiența a dovedit, că prin folosirea pietrii vânăte, nu se ajung aceste rezultate, — probabil pentru aceea, că piatra vânăta verzește peste măsură frunzele și prin asta abstrage din puterea și sucii viței, ceea ce înseamnă pierdere din putere. — Pravul de stropit al meu, face via mai plină de viață și mai asigurată contra boalei de peronosporă. „Peronospin”-ul e deja de 8 ani în folosință cu rezultate foarte favorabile. Prețul unui pachet este 50 fileri. — Revânzătorii, comercianții capătă rabat corespunzător.

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru oricare econom a întrebuința acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adică prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul 60 fil.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă, pe când albeum nu re ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fil.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este că vitele și porcii suferă mult de măncașimea păduchilor, prin care măncașime sunt reținuți în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slabindu-i astfel încât în loc de a li-se ridica prețul, chiar pierd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuințeze această unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fil.

Extracți pentru prepararea rumului și a diferitelor liqueruri. Cine vrea să și prepare rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru 1 litru 40 fil. Tot cu acest preț se capătă și pentru rachiu de prune, sliboviță, borovicka, de drojdie, de bucate și altele.

Toate aceste se capătă la

CORNEL N. DEMETER, apotecar, Szászváros, Piața școalei 3e.

ASCULTAȚI povețele mele!!!

Ca fiecare femeie să fie bucurată de renumele bun al bucătăriei sale, și ca acest renume să nu fie știrbit, își alege aromate (dresurile).

Cel mai bun aromat e ardeul pat a lui KÁLMÁN „Biborpaprika”

care nefiind tare, dă mâncării culoare excelentă și aromă minunată. Chiar și suferinșilor de stomac le este nestricăcioasă. Se poate căpăta numai în pachete originale scutite cu prețurile următoare:

1 cutie de 1 chilogr 6— cor. 1 cutie de 1/4 chilogr. 1.80 cor.
1 „ „ 1/2 „ 3.30 „ 1 „ „ 1/2 „ 1— „

— Se poate căpăta dela oricare băcănle și prăvălie de coloniale. —
Pofliți și cercați! Nenumărașe epistole de recunoștință!

Kálmán József, export de ardeiu, Szeged, Degenics-tér 24.

In laboratorul medical „Erdélyi” a lui

Papp György

din Cluj — Kolozsvár, piața Mátyás-király 5. (Lângă prăvălia Akontz Sándor.)

Se pot căpăta:

Ochielari conform prescrierii medicale sau pe alese dela 70 fil. în sus
Telescoape și ochelane pentru teatru — dela 5 cor. în sus.

Bandagii, legătoare pentru pânțele, etc. ciorapi de cauciuc se pregătesc după măsură.
Termometre pentru chilii, case și băi.

Irigatoare ajustate complet dela 3 K în sus.
Injectoare dela 30 fil.
Legătoare „Diana” ajustate dela 2 K în sus.
Articlii „Olana” 1 pachet, (6 buc.) 60 fileri.
Pessarii conform prescrierii medicale.
Specialități de beșici de gumă.
Primește ori-ce reparații și acuzări de bransă aceasta cu prețuri moderate.

Fondată la 1840.

Werner

fabrică de plane, pianine și cimbale,
aranjată pe putere de mașini
Pozsony — Pressburg.

Pregătește numai **instrumente muzicale** de primul rang. Pe lângă garanță solidă expedează și cu favorul de plătit în rate lunare.

Prima fabrică germană vieneză de plane, pianine și cimbale.

Preț-curent cu provocare la acest ziar se trimite gratis și franco.

Adresa telegrafică: CLAVIER WERNER-POZSONY.

Mașină de spălat „Weltwunder”

cea mai bună și ieftină în lume.

Prețul cor. 40—

Se capătă dela toate fierăriile mai de seamă sau direct dela

Societatea „Weltwunder Company”

WILHELM OBERTH

Mediaș — Medgyes (Transilvania).

— — — Prospecte trimite gratis. — — —

La trimiterea înainte a cor. 40—, mașina se expedează franco.

„AURORA”

Intreprindere Română în New-York 204—
W. 14 th. st. — Director: Dr. E. Lucaciu.

Fondată și incorporată conform legilor statului Illinois în 1909. In toate afacerile referitoare la America, cereți deslușiri dela firma „Aurora”.

Banca Română „Aurora”. Dacă cineva dorește a trimite bani din America în țara veche, ori are bani de depunere să se întoarcă la banca română „Aurora” din New-York 204 — W. 14 th. str.

Librăria „Aurora”. De doriți ori ce soi de cărți, de rugăciuni, de cetit, de faviat, cereți catalogul librăriei noastre care este cea mai mare și mai bogată librărie românească din America.

Dacă vreți să călătoriți în America, ori din America în țară, cereți deslușiri și cumpărați bilete de vapor dela întreprinderea „Aurora” 204 — W. 14 th. str. New-York. Pe ori ce linie vă putem vinde bilet.

Dacă cumpărați dela noi bilet pe vapor veți primi adăpost în casa română de emigrare „Aurora” 204 — W. 14 th. str., care este singura întreprindere română incorporată după legile Statelor-Unite.

Toți românii cari vin ori pleacă din America, ori sunt în America, sunt rugați a informa biroul central „Aurora” despre locul unde petrec ori unde s’ar muta cu locuința ca să fie înuți în evidență în registrele casei de emigrare și la toate împrejurările să se poată da deslușiri la acela cari le-ar dori.

Dacă cineva dintre emigranți dorește să cumpere pământ în America să ceară informații dela întreprinderea „Aurora”.

Toate epistolele să se trimită la adresa;

E. Lucaciu, director, 204 — W. 14 th. str.

— New-York S. U. A. de N. —

Cine dorește răspuns este rugat a alătura o marcă de 30 fil. ori 5 cents.